

Albània abans del turisme

Cinc anys després de la caiguda de la dictadura els albanesos viuen en un estat de confusió total. L'estat funciona sota mínims. Nous milionaris, pocs, conviuen amb nous indigents, molts, i les inversions només arriben en forma de mesquites.

Acaba d'arribar el vol de Frankfurt. A la desarranjada terminal de l'aeroport de Tirana hi ha un rebombori de gent amb paquets a la mà, fent-se petons, somrient i plorant. Quasi tot el passatge són emigrants que tornen a Albània per passar les vacances o deportats. Hi ha algun home de negocis i matrimonis mixtos. Cap turista. La sensació d'haver tornat als anys 60 és inevitable.

Des de la fi de la Segona Guerra Mundial, Albània va estar dins l'òrbita soviètica i xinesa. Finalment, el 1976 el dictador Enver Hoxha va tancar absolutament el país i va crear un clima pre-bèl·lic permanent. Mentre en l'òrbita occidental esclatava la postmodernitat, Hoxha construïa de manera frenètica desenes de milers de búnquers que, encara avui, es veuen per tot arreu. Ara se'l qualifica de paranoic. Potser, senzillament, era el dictador d'un país envoltat de països rics, i volia retenir el poder a qualsevol preu. Allò que els albanesos no es perdonen a ells mateixos és que quasi tots van plorar la seua mort, el 1985.

Una nova classe social. Quan el seu successor, Ramiz Alia, va fer petites modificacions, tota la lògica interna del país es va enfonsar en cinc anys. Avui Alia compleix condemna per genocidi i els seus correligionaris més espavilats són els nous milionaris. Aquests improvisats "herois de la democràcia" enquadrats en el Partit Democràtic es dediquen a administrar privilegis en benefici propi, mentre

SALVADOR DOLZ

el país s'ensorra i un de cada dotze albanesos passa literalment fam.

Al centre de Tirana, al bulevard Dëshmorët e Kombit, hi havia un parc. Ara està ocupat per hamburgueseries, pizzeries i pubs. Els propietaris han aconseguit les concessions perquè "tenen contactes". I construeixen amb tanta urgència que abans d'acabar les obres ja serveixen als clients en les terrasses. Però tot el centre de la capital —les avingudes amples, els hotels de luxe, els grans edificis oficials— són la imatge que s'enduu el viatger apressat. La major part de la gent viu en apartaments mínims, en carrers sense asfaltar i bruts, perquè la recollida de fem funciona molt malament. Pocs seuen a les terrasses perquè una coca-cola

val 50 pessetes i això és un luxe.

És el cas d'Arben. Arben té 37 anys. Torna en tren de la platja de Durrës, on ha anat a passar el diumenge amb la dona i els dos fills. Ell era capità primer de l'exèrcit fins que, el 1993, el govern del Partit Democràtic va acomiadar 15.000 oficials per reduir despeses. "Com tinc fama de comunista —explica Arben en un italià perfecte— no hi ha manera de trobar feina". Pensa que el hoxhisme era un poc absurd però, després de mirar a dreta i esquerra i baixar la veu, afegeix: "Hauríem d'haver seguit amb Ramiz Alia, fent reformes a poc a poc fins transformar el país".

Ell pateix la màxima humiliació que pot sofrir un home, militar i musulmà: viure amb els setanta

La mesquita de Skköder. L'Àrabia Saudita ha invertit milions per construir mesquites, fins i tot en aquesta ciutat de majoria catòlica.

Panoràmica de Gjirokastër. Aquesta ciutat és l'únic centre turístic d'Albània.

dòlars mensuals que la seua dona Rita guanya com a infermera. El 1994 se'n va anar a Itàlia, però no va poder suportar els quinze dies sense feina ni diners que hi va passar, que la policia italiana els detinguera quan dormia en un parc ni que el deportaren després.

Nikola, un enginyer jubilat de la fàbrica de tabacs de Durres, tam-

SALVADOR DOLZ

Un carrer de Berat. Les infraestructures encara són molt pobres a les ciutats d'Albània.

poc no està massa content amb la situació. "El país no funciona. A penes hi ha carreteres. Les fàbriques velles van tancar i no se n'han obert de noves. Els xiquets en lloc d'anar a escola es busquen la vida pels carrers i els hospitals només funcionen a Tirana. Abans treballàvem poc i malament, però ara no es fa res". Fins i tot es considera afortunat perquè els dos fills treballen a Itàlia i un s'ha casat amb una italiana. Però l'indigna que després de tota una vida de treball només li haja quedat una jubilació de 35 dòlars. "I encara tinc sort, hi ha qui en cobra vint!"

Els fills de Nikola no són cap excepció. En realitat, tot el país viu gràcies als vuit-cents mil emi-

grants –la quarta part de la població– que des de Grècia, Itàlia o Alemanya envien part del salari.

A Gjirokastër, la ciutat més impressionant de tot Albània, amb el gran castell, el barri de palaus turcs i un centre de carrers empinats que recorden l'Europa central, encara funcionen dues fàbriques. Hi ha una de sabates on es fan les botes de l'exèrcit grec. En l'altra, que fa teixits, treballa Dhimitraq com a perit tèxtil. Té 45 anys. Les ulleres, quasi cap albanès no en gasta, li donen aspecte d'intel·lectual i per la roba es veu que pertany a la incipient classe mitjana. Amb la seua dona va muntar una hamburgueseria i una sabateria. "Només conserve la feina pel que puga passar en el futur. Amb els cent dòlars que guanye no podria viure. Però em sembla molt poc eficaç que un tècnic es dedique a vendre sabates."

Els musulmans han construït en dos anys més de 120 mesquites que funcionen com a escoles coràniques i, naturalment, ensenyen àrab.

coles coràniques i, naturalment, ensenyen àrab.

Els catòlics són minoria –poc més de tres-cents cinquanta mil persones– i no tenen poder econòmic, però es consideren l'elit cultural del país. A Skkoder, una harmoniosa ciutat del nord, els musulmans han alçat a penes fa un any una impressionant mesquita. Alexander, un vell mestre empobrit, estafà com pot la figura d'un noble austríac, amb les sabates blanques recosides, els pantalons mil·ratlles de planxat perfecte i l'escut aristocràtic brodat en la butxaca de la camisa. Mentre s'allisa amb la mà els cabells blancs es presenta molt orgullós com un catòlic de soca-rel. Trau importància a la gran mesquita i presenta el seu acompanyant, mig de broma, mig seriosament, com "un mulsumà, però bona persona i molt culte."

Alexander va ser empresonat per sentir música italiana. "Ah, Verdi...! Van dir que si no m'agrada la música albanesa, era un mal patriota. I em van condemnar a sis mesos". I es disculpa: "Tot i que jo també vaig ajudar al règim. Vaig ensenyar als xiquets moltes coses poc útils, fanàtiques, absurdes... però jo també havia de menjar", i, dissipant l'amargor amb un gest de la mà, desvia la conversa cap a la Caballé, Josep Carreras i el Liceu, que mai no ha conegut.

A Skkoder trobem un grup integrat per un regidor de l'Ajuntament de Saragossa i delegats d'ONG. Hi han anat per lliurar dos camions de material escolar, però una part de la càrrega els l'han furtada en marxa i una altra part la mateixa policia de Skkoder. El regidor està molt enfadat i pensa si no serà millor suprimir les ajudes. Tots plegats sopem unes pizzes i vi en un restaurant italià. Amb els intèrprets som un grup de deu persones i la factura puja a cent dòlars. El restaurant és ple. Algú pregunta: "Com poden pagar aquests preus, els albanesos?". Els intèrprets, hoxhistes, no contesten. En una nit ens hem menjat 45 dies de salari d'una infermera.

Salvador Dolz